

Kenniscongres Vergezicht Groningen

Kennissessie Duurzaam versterken van erfgoed

Maarten Vieveen adviseur duurzaam erfgoed Erfgoedloket Groningen en onderzoeker duurzaam erfgoed bij het Kenniscentrum NoorderRuimte.

28 september 2023

Bron afb.: Vieveen 2023

Kennissessie ***Duurzaam Versterken*** ***Erfgoedpanden***

BuildinG: Groningen
28 september 2023

Maarten Vieveen
Adviseur Duurzaam Erfgoed
vieveen@erfgoedloketgroningen.nl

Korte kennismaking

Ik ben eigenaar van een...

- Rijksmonument
- Gemeentelijk monument
- Stads- of dorpsgezicht
- Karakteristiek pand
- Beeldbepalend/ beeldondersteunend pand
- Anders namelijk...

Bron afb.: Libau

Korte kennismaking

Ik heb ervaring met...

- Onderhoud/ restauratie
- Versterking (mijnbouw gerelateerd)
- Schadeherstel (mijnbouw gerelateerd)
- Herbestemming
- Verduurzaming

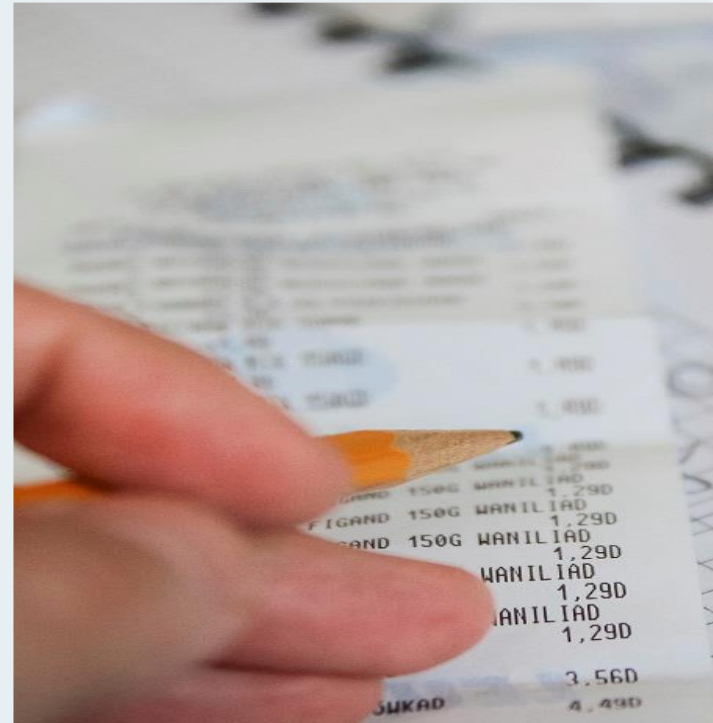

Bron afb.: Vieveen 2022

Korte kennismaking

Aanleiding voor verduurzaming

- Geen onderdeel oorzaak mijnbouwschade
- Energiekosten (stijging)
- Comfort, behaaglijkheid, bruikbaarheid
- Milieu: CO₂, energie, circulair
- Sociale druk

Libau & het Erfgoedloket

Stichting Libau

- Ondersteuning gemeenten Groningen & Drenthe*
  - **ARK (Adviescommissie Ruimtelijke kwaliteit & Cultuurhistorie)**
  - *Drenthe: eigen steunpunt Erfgoed!

Erfgoedloket Groningen

- Voor provincie Groningen (Erfgoedprogramma)
- Zorgen eigenaren & kwaliteit erfgoedpanden
  - Kennis & contacten, soms meer

Het erkende aardbevingsgebied in de provincie Groningen

Versterking erfgoedpanden

Wat is de situatie?

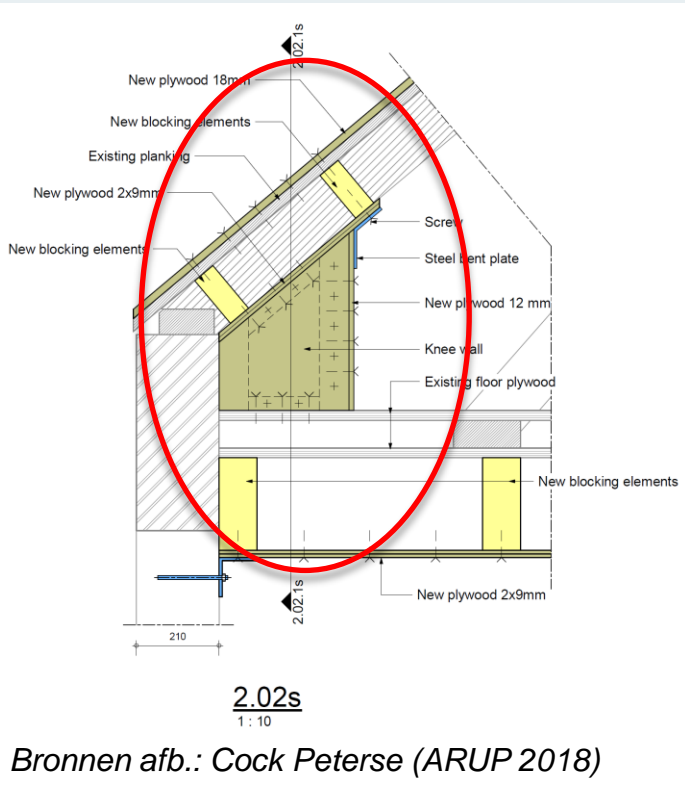
- Locatie, locatie, locatie (afstand 'epicentrum', bodemgesteldheid, erkend aardbevingsgebied)
- Typologie (erfgoedstatus, constructief/ bouwmethode)
- Functie (permanent - incidenteel; privaat - publiek)
- Type eigenaar (particulier, ondernemer, etc.)
- Procedures (batch, BI/anders, ook schade)
- Koppelkansen? (wat u al wilde in de nabije toekomst)

Versterking erfgoedpanden

Veelvoorkomende oplossingen

- Koppelen vloeren + wanden en vloeren + dak
(van onder- of bovenaf; via opening of nieuwe voorzetwand)
- Koppelen van onderdelen kapconstructie
- Stijve vlakken: vloeren, daken (van bovenaf)
- Let op: versterking (verstijving) tegen zware bevingen voorkomt geen schade van lichte
- Let op: waar worden krachten op afgedragen
(voorbeeld buitenmuur in de langrichting van een boerenschuur)

☰ Menu

Routekaart Verduurzaming Monumenten

De website voor en door de partners
van de routekaart.

Bron afb.: duurzaamerfgoed.nl

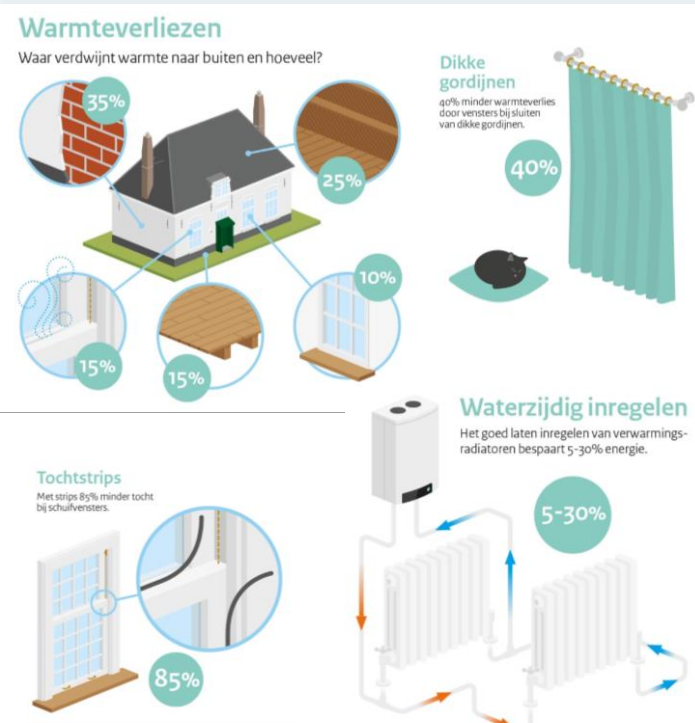
Wat is duurzaam erfgoed?

- Behoud op lange termijn
- Vanuit erfgoedwaarden
- Vanuit context instandhouder

Moet ik verduurzamen van de overheid?

- Nee, (nog) behoud voor vernieuwing
- Ja, gem. min. 40% CO₂ reductie 2030
- Ja, gem. min. 60% CO₂ reductie 2050
(Routekaart Duurzame Monumenten, Klimaatakkoord)

Koppelkans verduurzaming

Basis oplossing = begrijp energieverbruik

- Buitenklimaat
- Comforteisen, gedrag- en gebouwbeheer
- Warmteverlies via
  - materiaal (warmtetransmissie)
  - lekken (warmte/ koude infiltratie)
- Installaties
  - Elektrisch
  - Warmte: opwek, leidingen, afgifte

Integraal maatwerkplan (DuMo*)

DuMo = duurzame monumenten, versterken omvangt meer!

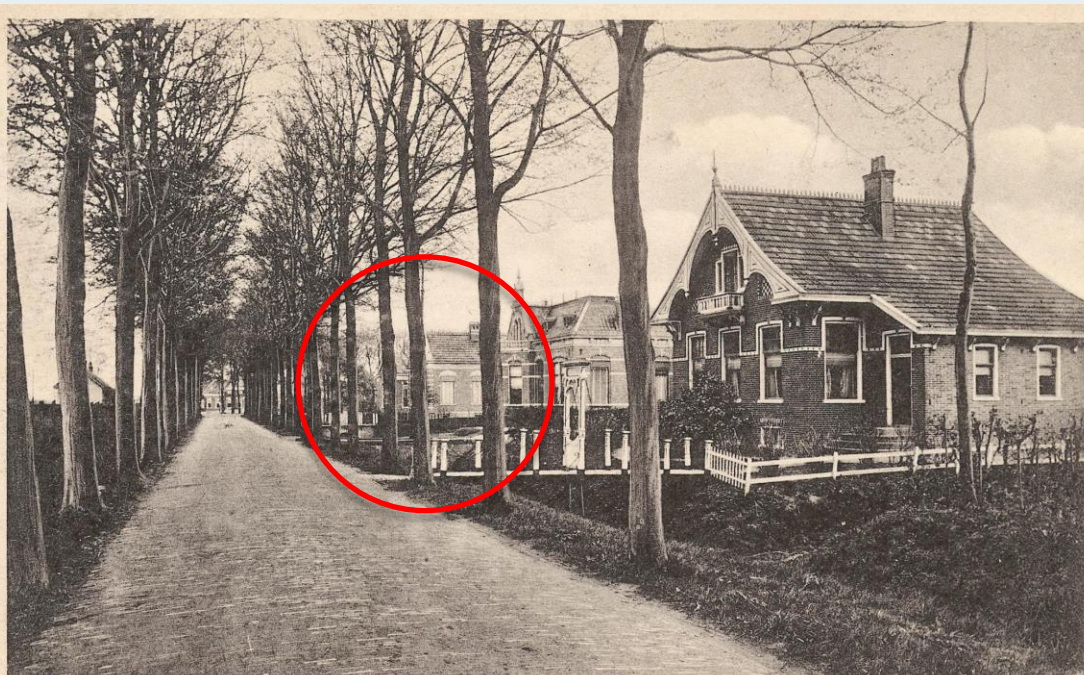
Erfgoedpand: kader & inspiratie

- Beschermde status & erfgoedwaarden
- Huidige staat (regulier, schade, versterking)
- Omvang & ordening van ruimten
- Ambities en wensen eigenaar/ gebruiker
- Omgang met erfgoedwaarden

→ *Kaders & potenties integraal maatwerkplan*

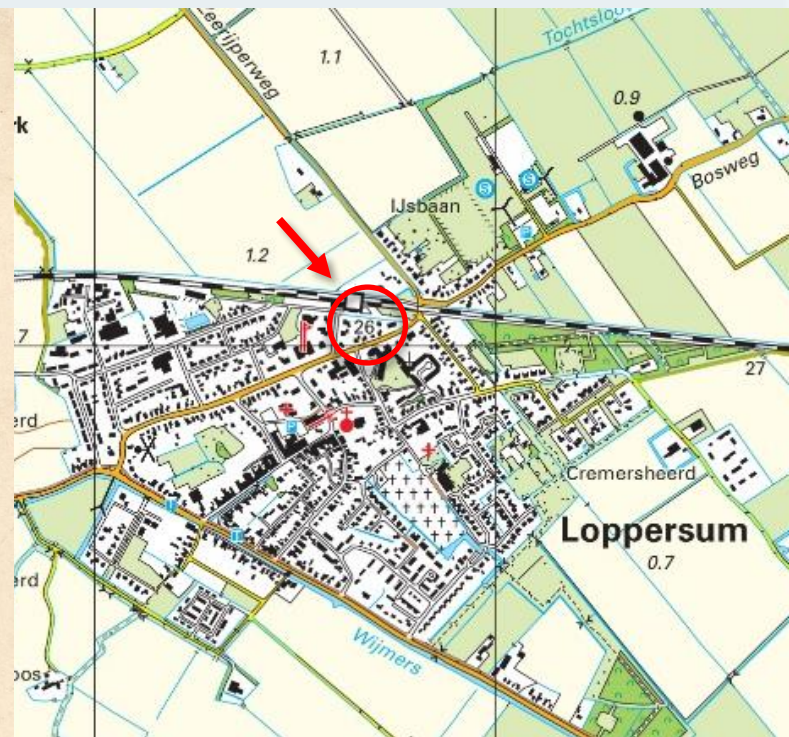
Praktijkvoorbeeld

Parallelweg 2 – 4 – 6 te Loppersum

Stationsstraat,

LOPPERSUM

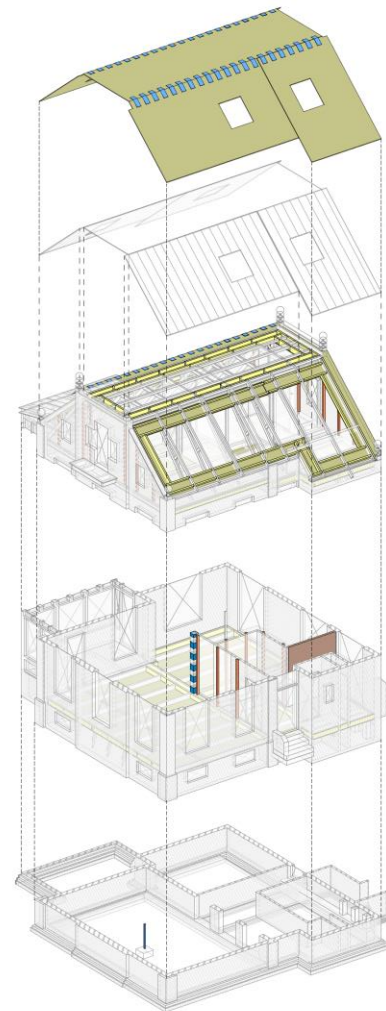
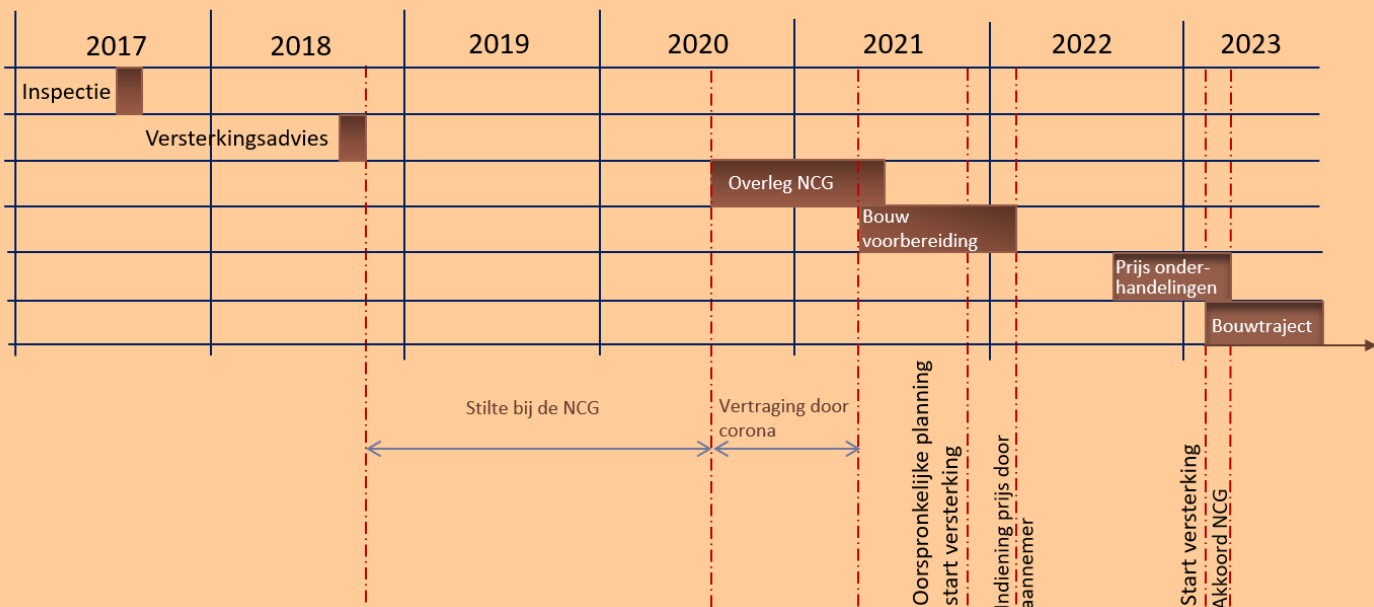

Praktijkvoorbeeld

Parallelweg 2 – 4 – 6 te Loppersum

Tijdslijn

Bron afb.: Cock Peterse (en ARUP 2018)

Praktijkvoorbeeld

Parallelweg 2 – 4 – 6 te Loppersum

Energieverbeterplan (€ 250,- / € 500,-)

Kosten en resultaten van de maatregelen

Investering:	€ 32.025,00
Subsidie Loppersum:	€ 5.000,00
Totale netto investering:	€ 27.025,00
CO2 reductie na 20 jaar:	50812 kg CO ₂
Geldbesparing na 20 jaar:	€ 2.184,23
Terugverdientijd:	19 jaar

- Maatregel
- Infiltratie
- Isoleren g
- Plaatsen
- Plaatsen
- Aanlegge
- Aanlegge
- Warmtep
- Elektrisch
- PV paneel
- Voorzetra
- Isoleren c

Maandlasten vergelijker	Zonder aanpassing	Met aanpassing	Verschil
Eerste jaar	€ 167,03	€ 85,28	€ 81,74
Gemiddeld eerste 20jr	€ 248,68	€ 126,98	€ 121,71
Totaal besparing 20 jr	€ 0,00	€ 2.184,23	

Berekening op een gemiddelde stijging van de energieprijzen van 4%/jaar. Op basis van € 0,22/kWh en 0,75/m³.

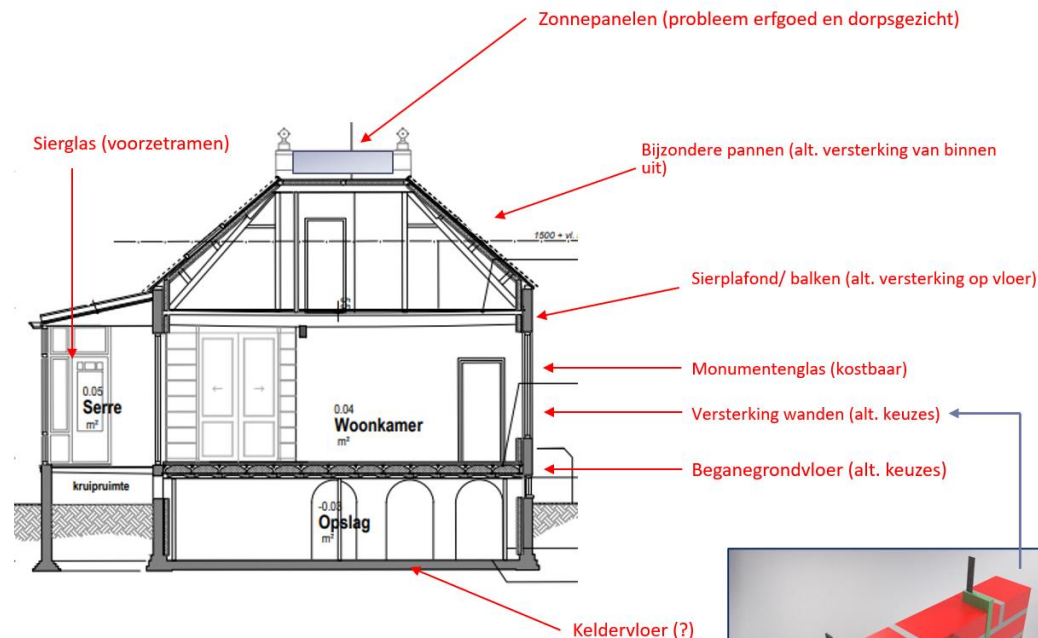
KOPPELKANSEN; maatregelen deels uit versterking

€ 5.000,- subsidie gemeente Loppersum 'pilot van het gas af'

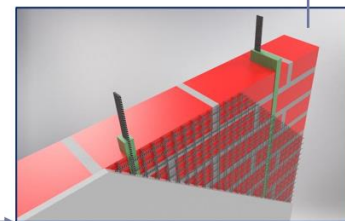
€ 20.000,- renteloze lening voor verduurzamen (111/mnd 15jr)
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeente (SVn)

Bron afb.: Cock Peterse

Keuzes bij versterken

Versterking wanden kan door middel van houten voorzetwanden maar ook met bijvoorbeeld Quakeshield (koolstof strips)

Praktijkvoorbeeld

Parallelweg 2 – 4 – 6 te Loppersum

Wie helpt u verder?

Contactformulier

Heeft u een vraag aan het Erfgoedloket Groningen, dan kunt u die stellen via onderstaand contactformulier.

- **Versterking** → NCG
- **Schadeherstel** → IMG
- **Impact erfgoedwaarden** → uw gemeente
- **Subsidies** → divers, ook Erfgoedloket Groningen

Vragen over inhoud, procedures of partijen?

Vraag het ons [Erfgoedloket \(contactpagina\)](#):

- info@erfgoedloketgroningen.nl
- 050 313 27 09